

Тема 1. Облік і звітність в оподаткуванні діяльності підприємств

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- **Запропоновані методологічні засади:**
 - створюють єдиний підхід в сфері оподаткування
 - забезпечують однакове розуміння всіма учасниками податкових відносин своїх прав та обов'язків, принципів побудови податкового законодавства
- **Розділ визначає:**
 - компетенцію органів державної влади та місцевого самоврядування в частині запровадження, зміни та скасування податків
 - перелік основних прав та обов'язків платників податків
- **Запроваджується** єдине розуміння податків та зборів, їх обов'язкових елементів,
- **Визначається** перелік загальнодержавних та місцевих податків та зборів.
- **Встановлюються** методи та порядок визначення звичайної ціни,
- **Дається** визначення поняття податкової пільги та підстав її застосування.

Податкове законодавство України

- Конституція України
- Податковий кодекс України
- Митний кодекс України (ввізне і вивізне мито)
- чинні міжнародні договори з питань оподаткування, ратифіковані ВР України
- нормативно-правові акти, прийняті на підставі та на виконання Податкового кодексу та законів з питань митної справи
- рішення ВР АР Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів

Податковий кодекс України

Регулює:

- відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів

Визначає:

- вичерпний перелік податків та зборів та порядок їх адміністрування
- платників податків та зборів, їх права та обов'язки,
- компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю
- відповідальність за порушення податкового законодавства

Поняття податку та збору

4

Податок

обов'язковий, безумовний платіж
до відповідного бюджету,
що справляється з платників
податку,
відповідно до Податкового кодексу

Збір
(плата, внесок)

обов'язковий платіж
до відповідного бюджету,
що справляється з платників зборів,
з умовою отримання ними
спеціальної вигоди,
у тому числі, внаслідок **вчинення**
на користь таких осіб державними
органами,
органами місцевого самоврядування,
іншими уповноваженими органами
та особами **юридично значимих дій**

Обов'язкові елементи податку:

- Платники податку;
- Об'єкт оподаткування;
- База оподаткування;
- Ставка податку;
- Порядок обчислення податку;
- Податковий період;
- Строк та порядок сплати податку;
- Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

6

Види податків та зборів

Загальнодержавні

Місцеві

податки та збори,
що встановлені Податковим
кодексом
і є обов'язковими до сплати
на усій території України,
крім випадків, передбачених
Податковим кодексом

податки та збори,
що встановлені відповідно до переліку
і в межах граничних розмірів ставок,
визначених Податковим кодексом,
рішеннями Верховної Ради
Автономної
Республіки Крим, сільських,
селищних і міських рад
у межах їх повноважень,
і є обов'язковими до сплати
на території відповідних
територіальних громад

Загальнодержавні податки та збори

- 1. податок на прибуток підприємств;
- 2. податок на доходи фізичних осіб;
- 3. податок на додану вартість;
- 4. акцизний податок;
- 5 збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- 6. екологічний податок;
- 7. рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;
- 8. рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні;
- 9. плата за користування надрами;
- 10. плата за землю;
- 11. збір за користування радіочастотним ресурсом України;
- 12. збір за спец. використання води;
- 13. збір за спеціальне використання лісових ресурсів;
- 14. фіксований сільськогосподарський податок;
- 15. збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства
- 16. мито;
- 17. збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;
- 18. збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

Місцеві податки та збори

- 1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- 2. Єдиний податок

- 1. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- 2. Збір за місця для паркування транспортних засобів;
- 3. Туристичний збір.

Усунення подвійного оподаткування

1. **Доходи**, отримані резидентом України (крім фізичних осіб) з джерел за межами України, враховуються під час визначення його об'єкта та/або бази оподаткування у повному обсязі.
2. При визначенні об'єкта та/або бази оподаткування витрати, здійснені резидентом України (крім фізичних осіб) у зв'язку з отриманням доходів з джерел походження за межами України, враховуються у порядку і розмірах, встановлених цим Кодексом.
3. **Доходи**, отримані фізичною особою - резидентом з джерел походження за межами України включаються до складу загального річного оподаткованого доходу, крім доходів, що не підлягають оподаткуванню в Україні відповідно до положень цього Кодексу чи міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.
4. **Суми** податків та зборів, сплачені за межами України, зараховуються під час розрахунку податків та зборів в Україні за правилами, встановленими цим Кодексом.

10

Платники податків

Юридичні особи та
їх відокремлені
підрозділи

Фізичні особи

резиденти та нерезиденти

мають, одержують (передають)
об'єкти оподаткування або провадять діяльність
(операції), що є об'єктом оподаткування
згідно з Податковим кодексом або податковими
законами, і на яких покладено
обов'язок із сплати податків та
зборів згідно з Податковим кодексом

Основні права та обов'язки платників податків

Права

1) з податкового обліку:

- представляти свої інтереси безпосередньо (або через представника) у податкових органах;
- бути присутнім при проведенні податкових перевірок;

2) по сплаті податків

- використовувати податкові пільги;
- одержувати відстрочку, розстрочку, податковий кредит;

3) з податкової звітності

- одержувати в податкових органах необхідну інформацію;
- обирати метод ведення податкового обліку;
- представляти податковим органам пояснення, обґрунтовані відмови;
- оскаржувати рішення податкових органів;
- не розголошувати податкову таємницю й т. д.

Обов'язки

1) з податкового обліку:

- стати на облік або зареєструватися в податковому органі
- надавати компетентним органам необхідну інформацію (податковим органам – про відкриття рахунків, про рішення, прийнятих судом або власником) і т.д.);

2) по сплаті податків:

- самостійно й правильно обчислювати суми податкових платежів;
- вчасно й у повному обсязі сплачувати податки;
- погашати недоїмки;

3) з податкової звітності:

- вести бухгалтерський облік і вносити виправлення у звітність;
- вчасно складати звіти й зберігати їх необхідний час;
- представляти в податкові органи необхідні документи, пояснення, довідки, виконувати їх вимоги (або обґрунтовувати відмову) і т.д.

Податковий агент

особа, на яку Податковим кодексом покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків

прирівнюється до платників податку і має права та виконує обов'язки, встановлені Податковим кодексом для платників податків

Представники платника податків

- Платник податків веде справи, пов'язані зі сплатою податків, особисто або через свого представника
- Особиста участь платника в податкових відносинах не позбавляє його права мати свого представника, як і участь податкового представника не позбавляє платника податків права на особисту участь у таких відносинах
- Представники платника податків здійснюють представництво його законних інтересів та ведення справ, пов'язаних із сплатою податків, на підставі закону або довіреності
- Представник платника податків користується правами, встановленими цим Кодексом для платників податків

Права органів державної податкової служби (1)

Права керівників: (20.1.12 - 20.1.20, 20.1.22, 20.1.27 - 20.1.28, 20.1.32 - 20.1.39)

- ▣ звертатись до суду:
 - ▣ щодо припинення юридичної особи та підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця, про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів СГ;
 - ▣ зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах;
 - ▣ вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів
 - ▣ при недопущенні посадових осіб ДПС до обстеження територій та приміщень (крім житла громадян), що є об'єктами оподаткування або використовується для отримання доходів (прибутку) та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;
 - ▣ стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках тощо.
- ▣ складати стосовно платників податків протоколи про адміністративні правопорушення;
- ▣ виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення
- ▣ визначати суми податкових та грошових зобов'язань платників податків
- ▣ застосовувати до платників податків фінансові (штрафні) санкції, стягувати до бюджетів та державних цільових фондів суми грошових зобов'язань та/або податкового боргу
- ▣ надавати відстрочення та розстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, а також приймати рішення про списання безнадійного боргу
- ▣ надавати інформацію з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків
- ▣ приймати рішення про зміну основного місця обліку та переведення ВПП на облік у спеціалізовані органи ДПС
- ▣ отримувати від нотаріусів на письмові запити інформацію про вступ фізичної особи у вправа спадкоємця та відомості про майно (нерухоме, рухоме, кошти тощо), отримане за спадком

Права органів державної податкової служби (2)

Права посадових осіб: (20.1.1 - 20.1.11, 20.1.21, 20.1.23 - 20.1.26, 20.1.29 - 20.1.31)

запрошувати платників податків або їх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків та зборів

одержувати безоплатно

довідки та/або копії документів: про наявність банківських рахунків, а на підставі рішення суду - інформацію про обсяг та обіг коштів на рахунках; про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, видатки платників податків та іншу інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків, а також фінансову та статистичну звітність, в порядку та на підставах, визначених Податковим кодексом; необхідні відомості для ведення Єдиного реєстру податкових накладних, формування інформаційного фонду Державного реєстру фізичних осіб – платників податків від платників податків,

від органів, уповноважених проводити державну реєстрацію суб'єктів, а також видавати ліцензії на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, – про видачу таких свідоцтв про державну реєстрацію та ліцензій суб'єктам господарської діяльності,

від органів внутрішніх справ – про громадян, які прибули на проживання до відповідного населеного пункту чи вибули з нього;

від відділів державної реєстрації актів цивільного стану – про фізичних осіб, які померли;

від митних органів щомісяця звітні дані про ввезення на митну територію України імпортованих товарів і справляння при цьому податків та зборів та інформацію про експортно-імпортовані операції,

від органів статистики – дані, необхідні для використання їх у проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій усіх форм власності;

здійснювати контроль за додержанням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), за наявністю свідоцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до законів, з наступною передачею матеріалів про виявлені порушення органам, які видали ці документи, торгових патентів;

Права органів державної податкової служби (3)

Права посадових осіб: (20.1.1 - 20.1.11, 20.1.23 – 20.1.26, 20.1.29 – 20.1.31)

Проводити перевірки платників податків (крім Національного банку України) в порядку, встановленому Податковим кодексом, під час яких:

- отримувати у платників податків копії документів, що свідчать про порушення вимог податкового законодавства або іншого законодавства;
- вимагати проведення інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, у тому числі зняття залишків товарно-матеріальних цінностей, готівки;
- вивчати та перевіряти первинні документи, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку, інші реєстри, фінансову, статистичну звітність, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів;
- проводити контрольні розрахункові операції до початку перевірки платника податків щодо дотримання ним порядку проведення готівкових розрахунків та застосування реєстраторів розрахункових операцій;
- вимагати від посадових або службових осіб платника податків надання повноважних осіб для спільного з представниками органів ДПС зняття показань внутрішніх та зовнішніх лічильників, якими обладнані технічні пристрої, що використовуються у процесі провадження ним діяльності, що перевіряється;
- доступу до територій, приміщень (крім житла громадян) та іншого майна, що використовується для провадження господарської діяльності, та/або є об'єктами оподаткування або використовується для отримання доходів (прибутку) чи пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;
- користуватися у службових справах засобами зв'язку, які належать платникам податків, з їх дозволу або дозволу посадових осіб таких платників;
- залучати, у разі необхідності, фахівців, експертів та перекладачів;
- надсилати платникам податків письмові запити щодо надання засвідчених належним чином копій документів;

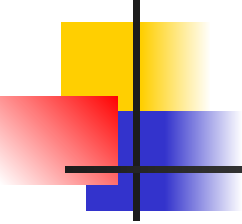
Обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів

Посадові особи контролюючих органів зобов'язані:

- *дотримуватися* законодавства України;
- *забезпечувати* ефективну роботу та виконання завдань контролюючих органів відповідно до їх компетенції;
- *не допускати* порушень прав та охоронюваних законом інтересів громадян, підприємств, установ, організацій;
- *коректно та уважно ставитися* до платників податків, їх представників та інших учасників відносин, що виникають під час реалізації норм цього Кодексу та інших законів, не принижувати їх честі та гідності;
- *не допускати* розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи;
- *надавати* органам державної влади та місцевого самоврядування на їх письмовий запит відкриту податкову інформацію в порядку, встановленому законом.

За невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків посадові особи контролюючих органів несуть відповідальність згідно із законом.

Шкода, завдана неправомірними діями посадових осіб контролюючих органів, підлягає відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету, передбачених таким контролюючим органам.

Об'єкт оподаткування

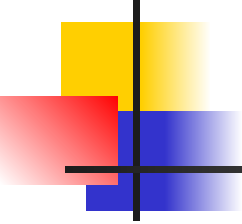
майно, товари

дохід (прибуток) або його частина

обороти з реалізації товарів (робіт, послуг)

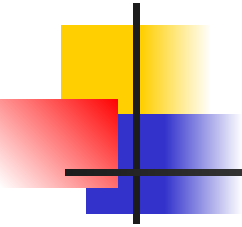
операції з постачання товарів (робіт, послуг)

та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку

База оподаткування

це фізичний, вартісний чи інший
характерний вираз об'єкта оподаткування,
до якого застосовується податкова ставка,
і який використовується для визначення
розміру податкового зобов'язання

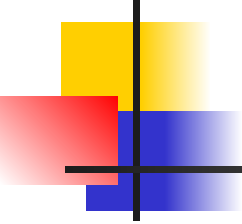

Одиниця виміру бази оподаткування

конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку

є єдиною для розрахунку і обліку податку

одній базі оподаткування має відповідати одна одиниця виміру бази оподаткування

Ставка податку - це розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування

Види ставок

Базова (основна)

Гранична

Абсолютна та відносна

Податкові пільги

- Податкова пільга надається шляхом:
 - а) зменшення бази оподаткування до нарахування податку та збору;
 - б) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;
 - в) встановлення зниженої ставки податку та збору;
 - г) звільнення від сплати податку та збору.
- Платник веде облік сум податкових пільг
- Контролюючі органи визначають втрати бюджету від наданих пільг

Строк сплати податку та збору

- Обчислюється роками, кварталами, місяцями, декадами, тижнями, днями або вказівкою на подію, що повинна настати або відбутися
- Встановлюється для кожного податку окремо
- Зміна строку здійснюється у формі:
 - відстрочки;
 - розстрочки;
 - податкового кредиту.
- Зміна строку не скасовує діючого і не створює нового податкового обов'язку

Податковий обов'язок

- обов'язок **обчислити, задекларувати** та/або **сплатити** суму податку та збору у визначені строки
- Підставами для **припинення** податкового обов'язку, крім його виконання, є:
 - ліквідація юридичної особи;
 - смерть фізичної особи, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою;
 - втрата особою ознак платника податку;
 - скасування податкового обов'язку у передбачений законодавством спосіб
- **Виконанням** податкового обов'язку **визнається сплата в повному обсязі** платником відповідних сум податкових зобов'язань у встановлений податковим законодавством строк

Порядок застосування звичайної ціни

Звичайна ціна застосовується у разі здійснення платником податків:

- а) бартерних операцій;
- б) операцій з пов'язаними особами;
- в) операцій з платниками податків, що застосовують спеціальні режими оподаткування або інші ставки, ніж основна ставка податку на прибуток, або не є платником цього податку, крім фізичних осіб, які не є СПД;
- г) в інших випадках, визначених цим Кодексом.

Методи визначення звичайної ціни

Встановлюються такі методи визначення звичайної ціни:

- а) порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу):** визначається за ціною на ідентичні (а за їх відсутності - однорідні) товари (роботи, послуги), що реалізуються (придбаваються) не пов'язаній з продавцем (покупцем) особі за звичайних умов діяльності.
- б) ціни перепродажу:** застосовується договірна ціна товарів (робіт, послуг), визначена під час подальшого продажу таких товарів (робіт, послуг) покупцем третій особі, за вирахуванням відповідної націнки та витрат, пов'язаних із збутом.
- в) "витрати плюс":** застосовується ціна, що складається з собівартості готової продукції (товарів, робіт, послуг), яку визначає продавець, і відповідної націнки, звичайної для відповідного виду діяльності за співставних умов. Мінімальний розмір націнки може бути визначено на законодавчому рівні.
- г) розподілення прибутку:** визначається прибуток від операції, який повинен бути розподілений між її учасниками. Такий прибуток розподіляється на економічно обґрунтованій основі, що наближує цей розподіл до розподілу прибутку, який отримали б учасники операцій, якби були непов'язаними особами.
- г) чистого прибутку:** ґрунтується на порівнянні показників рентабельності операції, які розраховуються на підставі відповідної бази (такої як витрати, обсяг реалізації, активи), з аналогічними показниками рентабельності операцій між непов'язаними особами у співставних економічних умовах